СУБ'ЄКТНІ СИНТАКСЕМИ У СТРУКТУРІ РЕЧЕНЬ З ТРИВАЛЕНТНИМИ ПРЕДИКАТАМИ ДІЇ

Олена ГАЛАГАН (Кіровоград)

Статтю присвячено проблемі вивчення особливостей функціонування суб'єктних субстанціальних компонентів на матеріалі речень з тривалентними предикатами дії.

The article deals with the functional peculiarities of the subjective substantial components in the constructions with trivalent action predicates.

У синтаксичних дослідженнях останніх років помітна виразна тенденція до вивчення закономірностей репрезентації семантичної структури речення формально-граматичними засобами, що зумовлено розумінням речення як багаторівневої ієрархічно організованої одиниці, структурні елементи якої перебувають у взаємозв'язку та взаємодії. Організуючу роль у формуванні речення відіграє предикат, що визначає кількість та характер непредикатних компонентів. Цю властивість предиката сучасні лінгвісти кваліфікують як його валентність. В останні десятиліття проблеми, пов'язані із валентністю предиката, викликають посилений інтерес науковців.

В українському мовознавстві вивченню категорії валентності та пов'язаної з нею семантико-синтаксичної структури речення присвячено праці І. Р. Вихованця, Й. Ф. Андерша, А. П. Загнітка, Н. Л. Іваницької, М. Я. Плющ, К. Г. Городенської, О. І. Леути, Т. С. Масицької, О. Г. Межова та ін.

У центрі уваги українських дослідників знаходились здебільшого предикати стану (дієслівні та недієслівні) та маломісні предикати дії. Предикати з середньою та максимальною валентністю окреслено дуже загально. А тому вони потребують усебічного й ґрунтовного аналізу, заснованого на принципах теорії валентності. Особливий різновид предикатних одиниць української мови становлять тривалентні предикати, переважну більшість яких формують дієслівні предикати та деякі предикати якості.

У синтаксичній науці утвердилася думка про те, що семантично елементарне речення складається з одного предиката та зумовлених його семантико-синтаксичною валентністю субстанціальних синтаксем. Типи таких синтаксем у структурі простого елементарного речення виокремлюють на основі субстанціальних семантико-синтаксичних відношень, що вказують на стосунок субстанціальних синтаксем до відповідного класу предикатів. Отже, у структурі семантично елементарного речення функціонують такі типи іменникових синтаксем: суб'єктні, об'єктні, адресатні, інструментальні та локативні [Вихованець 1993: 258 - 264]. Слід зазначити також, що субстанціальні синтаксеми елементарного речення передають значення реальної предметності та виражаються власне-субстантивами, тобто

іменниками, які позначають реальні предмети, а не опредмечені дії, процеси, стани чи ознаки.

Досліджуючи особливості функціонування субстанціальних синтаксем у семантико-синтаксичній структурі елементарного речення, мовознавці стверджують, що центральним іменниковим компонентом у семантично елементарному реченні виступає суб'єктна синтаксема, що вирізняється з-поміж інших субстанціальних компонентів певними специфічними ознаками.

У лінгвістичній літературі термін „суб'єкт" вживають на позначення семантико-синтаксичної категорії речення (компонента семантико-синтаксичної структури), що відіграє важливу роль у змістовій організації речення. Основна власне-семантична функція суб'єкта – ідентифікувати предмет дійсності, про який йдеться [Лингвистический...1990: 97].

Маючи здатність поєднуватися з усіма валентними типами та семантичними класами предикатів, суб'єктна синтаксема характеризується найширшою семантичною диференціацією, найбільшою кількістю морфологічних варіантів (усі відмінкові та ряд прийменниково-відмінкових форм іменників сучасної української мови). Іменник у функції суб'єкта перебуває у центральній формально-синтаксичній підметовій позиції (у типових виявах) та позиції лівобічного сильнокерованого члена речення. І хоча суб'єктна синтаксема, як і всі іменникові, виступає підпорядкованим предикатові семантичним компонентом елементарного речення, все-таки їй належить особлива роль у семантико-синтаксичній організації речення [Межов 1998: 45 - 46].

У процесі розвитку лінгвістичної науки чимало вчених займалися окремими питаннями аналізу та класифікацій суб'єктних синтаксем (праці С. Д. Кацнельсона, Н. Д. Арутюнової, Ю. С. Степанова, О. І. Москальської, В. Г. Гака, Н. М. Арват, Г. О. Золотової, І. Р. Вихованця, О. Г. Межова та ін.). Однак виявляється доцільним розглянути особливості функціонування суб'єктних компонентів у семантико-синтаксичній структурі речень з певними різновидами предикатних одиниць. Основним *завданням* поданої статті виявляється визначення закономірностей уживання субстанціальних синтаксем на позначення суб'єкта у структурах з тривалентними предикатами дії.

Питання про статус категорії суб'єктності у мовознавчій літературі розв'язується по-різному. Деякі дослідники розглядають суб'єкт як один із аргументів значеннєвої структури речення, що зумовлений змістовою валентністю предиката, тобто суб'єктну синтаксему не вважають головним актантом. Вона функціонує як рівноправний член речення поряд з іншими семантичними компонентами, що залежать від предиката та його валентності [Теньер 1988; Гак 1972; Москальская 1974 та ін.]. Своєрідний напрям кваліфікації суб'єкта обирає Г. О. Золотова, яка вважає його, як і предикат, головним семантичним компонентом речення і наводить таке визначення: „Суб'єкт речення – це синтаксично незалежний компонент суб'єктно-предикатної структури, що позначає носія предикативної ознаки"

[Золотова 1981: 33]. У деяких лінгвістичних студіях суб'єкт тлумачать лише як агенс (діяч), проте аналіз різних семантико-синтаксичних ознак дозволив розширити це поняття. Отже, залежно від семантичного типу предиката суб'єкт може виступати не лише виконавцем дії, а й носієм процесу, стану, якісної або кількісної ознаки тощо [Вихованець 1993: 139]. Н. Ю. Шведова з цього приводу зазначає, що „суб'єкт – це той (те), від кого (чого) спрямована дія, стан, сприйняття, відношення (у широкому розумінні, охоплюючи володіння) або ознака [Шведова 1973: 464].

При тлумаченні категорії суб'єктності важливим є питання про місце суб'єктної синтаксеми у структурі речення. Зважаючи на те, що головним компонентом семантичної структури речення виступає предикат, слід зазначити, що він своєю валентністю і визначає місця для аргументів. У системі мови розрізняють лівобічну та правобічну валентність предикатного знака [Вихованець 1992: 116]. Суб'єкт – це єдиний із субстанціальних компонентів, що знаходиться у лівобічний валентній позиції елементарного простого речення, інші актанти реалізують правобічну валентність предиката. Лівобічна валентна позиція суб'єкта зумовлює його перше позиційне місце в семантично елементарному простому реченні. На цій підставі С. Д. Кацнельсон робить висновок про те, що словопорядок є основним способом виокремлення суб'єкта з-поміж інших семантичних компонентів речення. Місце суб'єктної синтаксеми, на думку вченого, на початку речення [Кацнельсон 1972: 93]. Ця думка була підтримана і С. І. Кокоріною, яка вважає, що „суб'єктом може бути будь-яка відмінкова форма, що позначає субстанцію і посідає абсолютну препозицію речення" [Кокорина 1979: 81]. Проте, українській мові властивий вільний, часто інверсований порядок слів, завдяки чому суб'єкт, який у структурі мови перебуває на початку елементарного речення, у мовленні здатний пересуватися у будь-яку позицію речення, залежно від комунікативного завдання висловлення. Пор.: ***Мати*** *накрила дитину теплою ковдрою; Дитину* ***мати*** *накрила теплою ковдрою; Теплою ковдрою накрила* ***мати*** *дитину.*

Як уже було зазначено, семантична диференціація суб'єктних синтаксем у семантично елементарному простому реченні зумовлена характером предиката і його валентністю. Відповідно до цього у сучасному мовознавстві виокремлюють шість основних семантичних варіантів суб'єктних синтаксем: 1) суб'єкт дії; 2) суб'єкт процесу; 3) суб'єкт стану; 4) суб'єкт якісної ознаки; 5) суб'єкт локативного стану; 6) суб'єкт кількісної ознаки [Вихованець 1992: 112]. Основним семантичним варіантом суб'єктної синтаксеми виступає суб'єкт дії, якому притаманна ознака активності, що випливає з характеру предиката дії. Сама природа предиката дії вимагає суб'єкта дії, оскільки будь-яка діяльність неодмінно породжується суб'єктом-діячем.

Розглядаючи семантико-синтаксичну структуру речень з тривалентними предикатами, приходимо до висновку, що переважна більшість таких речень утворена дієслівними предикатами, з-поміж яких виокремлюємо предикати дії,

предикати процесу та предикати стану. Центральну зону у системі тривалентних дієслівних предикатів утворюють предикати дії, які вирізняються відображенням лінійного розгортання дії в часі та її фазовості.

За семантикою тривалентні предикати дії охоплюють такі основні лексичні групи: 1) давання (*давати, віддавати, надавати, подавати, вкладати, вручати, сунути, совати, видавати* і т. ін.); 2) повідомлення (*повідомляти, говорити, диктувати, висловлювати* і под.); 3) називання (*називати, звати, величати, іменувати* та ін.); 4) демонстрація (*показувати, демонструвати, виставляти* і под.); 5) побажання (*бажати, зичити, жадати, побажати* та ін.); 6) вимірювання (*виміряти, відміряти, доміряти, заміряти, міряти* та ін.); 7) покриття одного об'єкта іншим (*крити, закривати, накривати, покривати, перекривати, укривати, окривати, обгортати, обвивати* і под.); 8) нанесення удару (*бити, молотити, ударяти, хлистати, забивати, дубасити, колотити, лупити* та ін.); 9) зміна або перетворення об'єкта (*барвити, боронити, бомбардувати, укорочувати, заліплювати, замальовувати, копати, кувати, калювати, колоти* і под.); 10) частування (*частувати, пригощати, гостити* та ін.); 11) нагородження (*нагороджувати, шанувати, підтримувати* та ін.); 12) участь у певній діяльності (*допомагати, заважати, шкодити* і под.); 13) дозвіл (*дозволяти, допускати, благословляти* і под.); 14) переконання (*переконувати, запевняти, завіряти* і т. ін.) Напр.: − *Ну а скільки ж тобі та лучка доходу* ***давала?*** (П. Мирний); *Дід у мене був не простий, кожному* ***побажаю*** *такого діда* (Ю. Яновський); *Чим ти* ***виміриш*** *ту безмірну пустиню, що зветься світом?* (П. Мирний); *Оливи кучеряві сріблом* ***криють*** *всі левади* (Л. Українка); *На Дону хтось* ***б'є*** *ломом лід, мабуть вирубує ополонку для худоби* (Г. Тютюнник); *З Олешок білі починають* ***бомбардувати*** *Херсон шестидюймовими гарматами* (Ю. Яновський); *Даліло, мила, за твоє кохання Чим можу я тебе* ***нагородити?*** (Л. Українка); − *Я піду у черниці.. – Я* [батько] *ніколи тебе на се не* ***благословлю*** (М. Вовчок).

Аналіз прикладів уживання тривалентних предикатів дії у семантико-синтаксичній структурі речення доводить, що всі вони вказують на фізичну, розумову або мовленнєву діяльність і поєднуються з іменниковим компонентом у функції суб'єкта. Детальна стратифікація суб'єктного значення повністю визначається семантичними особливостями предикатного знака, тож при тривалентних предикатах дії виокремлюємо суб'єкти конкретної фізичної дії та суб'єкти розумової чи мовленнєвої діяльності.

Участі суб'єкта конкретної фізичної дії вимагають певні семантичні типи тривалентних предикатів дії, до яких відносимо: 1) дієслова, що позначають давання: *давати, віддавати, здавати, адресувати, вручати, видавати, виплачувати, довіряти, пропонувати, роздавати, дарувати, презентувати, підносити, нагороджувати, присвячувати, заповідати, наділяти* та ін., напр.: ***Боженко*** *люб'язно* ***подав*** *інспекторові стілець* (О. Довженко); ***Ганя дарувала*** *бідним сестрам гостинці, давала їм свої дорогі недоношені сукні* (І. Нечуй-Левицький); *Молоді* ***люди****, які мали намір покорити*

моє серце, ***підносили*** *мені такі подарунки, що скоріше пригнічували, ніж тішили* (Я. Гримайло); 2) дієслова із значенням вимірювання: *виміряти, відміряти, заміряти, доміряти, міряти, наміряти, обміряти, переміряти, проміряти, розміряти* і т. ін., напр.: ***Дід Йосип*** *давав лад, вказував жінкам, які балки витягати із згарища,* ***вимірював*** *метром довжину* (Ю. Бедзик); *Проценко сидів сумний, мовчазний;* ***він*** *тільки коли-не-коли* ***обміряв*** *Христю якимсь жалісливим поглядом* (П. Мирний); *Хоч крок людський І як дрібний,* ***він перемірить*** *ним Весь круг землі (І. Франко);* 3) дієслова, що позначають обробку об'єкта певним знаряддям: *обробляти, обмальовувати, обмивати, очищати, обчищати, обрізати, обстеляти, обстригати, обставляти, обточувати, обшліфовувати, обшпарювати, підв'язувати, підкручувати, підкреслювати, підкрашувати, підмальовувати, підрізати, підстригати, підстругувати, підтирати, витирати, вишивати, виточувати, розправляти* та ін., напр.: *З-за кущів вискочили* ***парубки****, вхопили Василину за руки,* ***обрізали*** *коси ножицями та й побігли по греблі* (І. Нечуй-Левицький); ***Дівка*** *сина породила, барвіночком* ***обстелила*** (Нар. лірика); *В приймальні директора* ***секретарка*** *ретельно* ***обточувала*** *машинкою червоні та сині олівці* (М. Руденко); 4) дієслова із семантикою нанесення удару: *бити, хлистати, дубасити, колотити, лупити, лупцювати, ударити, урізати, улупити, заліпити, лупонути, гахнути, бацнути, бухнути, угатити, урубати, збити, жахнути, дзизнути* і т. ін., напр.: ***Артьомов*** *у здоровій руці уміло тримав маленький молоточок й обережно, щоб не розбити шибку,* ***забивав*** *ним цвяхи* (С. Чорнобривець); *Не було замків перед Довбушевою силою.* ***Він гахнув*** *усім тілом, усією вагою у двері, й вони зіскочили з петель* (Г. Хоткевич); *Не знаю.. чим* ***він дзизнув*** *мене. Розкрив очі аж у медсанбаті* (А. Хижняк); 5) дієслова із значенням зміни або перетворення об'єкта: *барвити, батувати, боронити, кувати, копати, клепати, колоти, колупати, косити, креслити, майструвати, витирати, вичищати, заповнювати, заряджати, кришити, мішати, м'яти, чистити, в'язати, вантажити, рити, пиляти, молоти* та ін., напр.: *Марія розшарілась,* ***кров барвила*** *її лице гарячим рум'янцем* (Ю. Смолич); ***Вони*** *мовчки* ***кують*** *двома молотами червоні лемеші та чересла* (О. Гончар); ***Микола*** *стояв коло лежанки і* ***м'яв*** *ногами коноплі* (І. Нечуй-Левицький); ***Він*** *камінь б'є,* ***вантажить*** [ним] *пароплави* (В. Сосюра); 6) дієслова, що вказують на пошкодження, руйнування або знищення об'єкта певним знаряддям: *псувати, руйнувати, пошкоджувати, спотворювати, ламати, калічити, зламувати, зчавлювати, зіпсувати, зруйнувати, знівечити, поламати, зрубувати, знищувати, розбивати, розтрощити, роздушити,* і под., напр.: ***Зламав я*** *оборону ворога кров'ю бійців не для того, щоб пробиватися назад, повертатися* (О. Корнійчук); *Сірі* ***масиви сланцю****.. ось-ось* ***розтрощать*** *своєю багатотонною вагою невеличкий будинок* (О. Донченко); 7) дієслова із значеннм частування: *пригощати, частувати, угощати,поштувати, угощати, гостити, шанувати, пришановувати, могоричити* та ін., напр.: ***Вона пригощала*** *Оксану всім, чим була багата* (С. Чорнобривець); ***Галочка..***

кинулася поштувати *його то тим, то сим* (Г. Квітка-Основ'яненко); 8) дієслова, які позначають участь об'єкта у певній діяльності: *допомагати, сприяти, підтримувати, підмагати, запомагати, годити, заважати, шкодити, докучати* і т. ін., напр.: *Гарно тобі там – і гаразд, дочко: а погано – уже нічим* ***я*** *тобі* ***не запоможу*** (П. Мирний); *Ще б не минав, як* ***ви*** *з ним отак носитесь та* ***годите*** *йому в усьому, наче тій болячці* (П. Мирний).

Розглянуті нами тривалентні предикати конкретної фізичної дії вимагають у лівобічній позиції активного виконавця дії, тобто лексичне наповнення суб'єктної синтаксеми не виходить поза межі назв осіб, рідше – явищ або предметів, напр.: ***Уляна перерубала*** *їхню змову поглядів різким кивком очей:* - *Питаю тебе, чого прийшла?* (Г. Тютюнник); *Хорунжий люто замахнувся нагаєм на курінного Хліба,.. але* ***Хліб*** *так* ***ударив*** *ланцюгом Хорунжого, що той тільки несамовито зойкнув і упав мертвим* (О. Довженко); ***Трактор*** *з плугом на стерні* ***батує*** *лемешами чорну, аж масну, землю* (А. Головко).

Іншу групу тривалентних предикатів дії складають дієслова на позначення розумової або мовленнєвої діяльності, які утворюють певні семантичні групи, а саме "називання", "повідомлення", "демонстрацію", "побажання", „переконання", „дозвіл" та ін. Сюди відносимо предикати типу *називати, звати, величати, прозивати, обзивати, іменувати, кликати, повідомляти, говорити, висловлювати, віщати, доводити, розповідати, сповіщати, показувати, демонструвати, доводити, позначати, являти, бажати, зичити, хотіти, жадати, переконувати, запевняти, дозволяти, благословляти***,** та ін. Такі предикати вимагають у лівобічній валентній позиції суб'єкта розумової або мовленнєвої діяльності, яку наповнюють здебільшого іменники-назви осіб, напр.: ***Жадан****.., чухаючи потилицю,* ***обзивав*** *себе бельбасом, просив пробачення* (Я. Баш); *Приміряючи свої чоботи,* ***Кармазин*** *спокійно* ***повідомляв*** *Сагайді, що одержав оце трохи поповнення, молодих, необстріляних* (О. Гончар); - *Усе життя* ***я доводив*** *собі та іншим, які мене, правда, не розуміли, що світ цей занадто брутальний, аби можна було його змінити на краще за допомогою слів* (Ю. Андрухович). ***Всякий*** *своєму рідному добра* ***бажає*** (Л. Українка); ***Деканат дозволив*** *студентам перескладання іспиту.*

Як бачимо, у валентну рамку тривалентних предикатів дії обов'язково входить суб'єктна синтаксема, що позначає активного виконавця дії (діяча). Під поняттям "активність" у сучасному мовознавстві розуміють "здатність людей і тварин активно переміщатися у просторі або ще їх здатність впливати на інші об'єкти, в тому числі на людей і тварин [Кацнельсон 1972: 192]. Залежно від лексичного наповнення суб'єктної позиції дослідники синтаксису виокремлюють певні види суб'єкта-діяча при різних акціональних предикатах, а саме: 1) власне-діяч, який виконує цілеспрямовану дію; 2) діяч, що виконує нецілеспрямовану дію, тобто певна стихійна сила (*вітер, грім, дощ* та ін.), яка призводить до певних змін в об'єкті; 3) діяч-маса (*вода, сніг, пісок* та ін.), що

виконує нецілеспрямовану дію, яка викликає руйнування або знищення об'єкта; 4) знаряддя, кваліфіковане мовою або як функціональний пристрій, або як діяч [Безпояско, Городенська, Русанівський 1993: 240].

У конструкціях з тривалентними предикатами дії найпоширенішими виявляються суб'єктні синтаксеми, що позначають власне-діяча, який виконує цілеспрямовану дію (фізичну, мовленнєву або інтелектуальну). У ролі такого власне-діяча виступають певні лексико-граматичні групи іменників, а саме: *а)* власні назви осіб: *Щоб підбадьорити хлопця,* ***Зорина*** *спершу свій докір забарвила жартом* (Я. Гримайло); ***Параска*** *вже постелю чистим перестеляє* (П. Мирний); *Ціле життя своє присвятив* ***М. В. Лисенко*** *збиранню української народної пісні* (О. Довженко); ***Семен Васильович*** *завжди надавав великого значення розвідці* (П. Воронько); *б)* загальні назви осіб за статтю, професією, національністю, родом занять, становою або класовою належністю тощо, напр.: ***Хлопчик*** *сміливо і натхненно замальовує зеленим каракумську широчінь* (І. Муратов); ***Візник*** *уважно заліплював червоними губами цигарку* (О. Досвітній); *Дужі* ***кожум'яки*** *сиділи під дашками ганків на вулицях і м'яли своїми міцними руками волові шкури* (О. Довженко); ***Паничі*** *захіхікали і, щоб вдержатись, позакривали роти кулаками* (М. Коцюбинський); *в)* назви угрупувань людей та тварин, що сприймаються як одне ціле: *Пана Стьопу наше* ***партизанство*** *найменувало старшим, хоч літами він був, кажуть, юнак юнаком* (О. Гончар); *Тільки що Тихович наважився увійти у двір, як йому запинила дорогу гусяча* ***череда*** (М. Коцюбинський); *г)* назви тварин, напр.: *Морський* ***кіт*** *гострим хвостом порізав одну підсаку й обшмульгав одному рибалці ногу* (І. Нечуй-Левицький); *Він згадав, як Іванів* ***голуб*** *вже не раз сповіщав табір про повернення роти* (Ю. Збанацький).

Іменникові синтаксеми у функції суб'єкта у конструкціях з тривалентними предикатами дії можуть бути також і назвами конкретних неживих предметів, явищ природи. Поширення суб'єктного іменника при предикатах дії на назви неістот спричиняється явищем персоніфікації, що виявляється досить поширеним у художній літературі, напр.: ***Туман*** *химерно окрива Серпанком чорним гори* (П. Грабовський); *Грім вже гуркоче, і руда* ***хмара*** *лівим крилом обійма небо* (М. Коцюбинський); ***Сонце*** *нахилилось над північним обрієм і забарвило море червоним кольором* (М. Трублаїні). Такі речення виявляються прикладом уживання авторських, індивідуально-стилістичних метафор. У мовленні також можливе перенесення назви одного предмета на інший за суміжністю (на основі тісного внутрішнього або зовнішнього зв'язку предметів), що зумовлено явищем метонімії, напр.: ***Комітет*** *нагородив батька премією; Аварійна* ***служба*** *повідомила населення про евакуацію.* У таких випадках назва може бути перенесена із назви організації, установи, події, території і т. ін.

Інколи у позиції суб'єктної синтаксеми дії з тривалентними предикатами трапляються іменники на позначення неживих предметів (механізмів, знарядь, машин), що ускладнюють семантику суб'єкта дії

значенням інструментальності, напр.: *За її горлатість весь* ***вагон*** *уже величав бабу комендантом* (О. Гончар). У наведеному прикладі іменник *вагон* стоїть у позиції суб'єкта дії, виступаючи водночас і як засіб руху, про що свідчить трансформація: *За її горлатість весь* ***вагон*** *уже величав бабу комендантом* (О. Гончар) – *Баба їхала* ***у вагоні****, де її величали комендантом.*

Таким чином, суб'єктна синтаксема, виступаючи центральним іменниковим компонентом у семантично елементарному реченні, визначається характером предиката й реалізується у певних семантичних варіантах.

Тривалентні предикати дії поєднуються передовсім з іменниками-назвами істот у суб'єктній позиції, які характеризуються ознакою активності. Центральну ланку суб'єктних синтаксем при зазначених предикатах становлять назви осіб. Вживання назв неістот у позиції суб'єктного компонента призводить до ускладнення його семантики. Іноді поширення суб'єктної синтаксеми у функції суб'єкта дії при тривалентних предикатах зумовлене явищами метафоризації. Також виявляється можливою модифікація суб'єктного значення у напрямку інструментальності у випадках, коли суб'єктні синтаксеми позначають назви знарядь, механізмів тощо.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Вихованець 1992 - Вихованець І.Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови / АН України. Ін-т української мови; Відп. ред. К.Г. Городенська. – К.: Наук. думка, 1992. – 224 с.

2. Вихованець 1993 - Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. – К.: Либідь, 1993. – 368 с.

3. Гак 1972 - Гак В.П. К проблеме семантической синтагматики // Проблемы структурной лингвистики, 1971. – М.: Наука, 1972. – С.367 - 395.

4. Золотова 1981 – Золотова Г. А. О субъекте предложения в современном русском языке // Науч. докл. высш. шк. Филол. науки. – 1981. − № 1. – С. 33 - 42.

5. Кацнельсон 1972 – Кацнельсон С.Д. Типология языка и речевое мышление. – Л.: Наука, 1972. – 216 с.

6. Кокорина 1979 – Кокорина С. И. К вопросу о семантическом субъекте // Вопр. рус. языкознания. –М.: Изд-во Моск. ун-та, 1979. – Вып. 2. – С. 78 - 82.

7. Лингвистический... 1990 – Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н. Ярцева. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 685 с.

8. Межов 1998 – Межов О. Г. Суб’єктні синтаксеми у структурі простого речення: Дис. ... канд. філол. наук. – Луцьк, 1998. – 215 с.

9. Москальская 1974 – Москальская О.И. Проблемы системного описания синтаксиса (на материале нем. яз). – М.: Высш. шк., 1974. – 156 с.

10. Теньер 1988 - Теньер Л. Основы структурного синтаксиса. – М.: Прогресс, 1988. – 654 с.

11. Шведова 1973 – Шведова Н. Ю. О соотношении грамматической и семантической структуры предложения // Славянское языкознание: VII Международный съезд славистов. – М.: Наука, 1973. – С. 458 - 483.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Галаган Олена Миколаївна – аспірантка кафедри української мови Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Коло наукових інтересів: проблеми функціонального синтаксису української мови